

Jaarverslag WA 2011

Intensievere betrokkenheid bij de digitalisering van de archiefvorming bij de aangesloten gemeenten, verbetering van de toegankelijkheid van de archieven, een verdergaande toename van het aantal virtuele bezoekers en een groeiende belangstelling van scholieren en historisch geïnteresseerden voor het Waterlands Archief. Deze ontwikkelingen schetsen in grote lijn het beeld voor 2011.

Bestuur en organisatie

In 2011 is verder uitvoering gegeven aan het Beleidsplan 2009-2011. In februari vond een overleg plaats met de portefeuillehouders van de aangesloten gemeenten over de resultaten tot dan toe en de plannen voor 2012, conform de beleidsdoelen van het door het ISW bestuur vastgestelde Beleidsplan *Duurzaam Digitaal 2012-2014*.

De administratieve en organisatorische ondersteuning door het ISW werd gedeeltelijk uitbesteed: de boekhouding aan EFK te Alkmaar, de personeels- en salarisadministratie aan de gemeente Waterland. De juridische ondersteuning bleef onder verantwoordelijkheid van het ISW.

Financiën

De begroting voor 2011 bedroeg € 1.106.632. Het overschot op de rekening 2010 werd via resultaatbestemming geboekt op de reserve Digitalisering. Voor de financiële positie van het Waterlands Archief wordt verder verwezen naar de jaarrekening 2011.

Personeel

De vaste formatie bedroeg per 1 januari 2011 9.51 fte, verdeeld over 13 medewerkers. Daarnaast was gedurende het hele jaar een projectmedewerker (0.6 fte) werkzaam i.v.m. de bewerking van het archief van de gemeente Edam-Volendam 1970-1990. In de maanden november en december was zij tevens werkzaam voor de gemeente Zeevang. Ook was gedurende een half jaar een stagiaire werkzaam in het kader van de opleiding Archiefwetenschap aan de UvA. Vanaf september was een stagiaire werkzaam in het kader van de opleiding Archiefassistent. Verder waren drie personen werkzaam in het kader van een werkervaringsplaats, met het doel weer in te treden op de arbeidsmarkt.

Het aantal vrijwilligers werd uitgebreid tot 20. Zij maakten zich verdienstelijk op het gebied van de ontsluiting van de archieven en collecties, en de dienstverlening.

Met ingang van 1 januari 2011 werden de in 2010 beschreven en gewaardeerde functies van kracht.

Deskundigheidsbevordering

In 2011 werden modules van de Opleiding Archiefassistent en cursussen Beschrijven en Applicatiebeheer van Mais Flexis en E-depot gevolgd. Ook werd deelgenomen aan de landelijke Werkconferentie van de Branchorganisatie (BRAIN) over de kwaliteit van de dienstverlening en interne organisatie. De directeur van het WA heeft in dit kader een workshop gegeven over het functiehuis en inrichting van de organisatie. Een aantal medewerkers nam deel aan de cursus 23 Archiefdingen, waar nieuwe toepassingen zoals web 2.0 aan de orde kwamen. Daarnaast werden de KVAN studiedagen en de Ketelaarlezing bijgewoond en werd deelgenomen aan de seminars WABO, Digitaal Archiveren en Archiefbank. Op deze manier werd gewerkt aan de toename van de kennis en vaardigheden van de medewerkers.

Gebouwbeheer en ICT

In 2011 vond het normale onderhoud aan het gebouw plaats. Voor de medewerkers en het publiek werd een nieuwe koffiemachine aangeschaft.

Op het gebied van automatisering van werkprocessen (depotbeheer, bezoekersregistratie en aanvraagprocedure) werd het archiefbeheerssysteem Mais Flexis van de firma De Ree verder geïmplementeerd. Om flexwerken mogelijk te maken werden nieuwe laptops aangeschaft in plaats van de te vervangen vaste pc's.

Taakuitvoering

Toezicht op het beheer van niet overgedragen archieven

In het kader van het toezicht op het beheer werden voortgangsgesprekken Inspectie gehouden bij de gemeenten Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Purmerend, Waterland en Wormerland. Centraal stond hierbij de digitalisering van de werkprocessen en de archivering van de daaruit voortvloeiende digitale documenten. De gemeente Zeevang werden geadviseerd over te verrichten inventarisatiewerkzaamheden m.b.t. de over te dragen archieven. Het archief over de periode 1970-2000 werd in december ter inventarisatie overgebracht naar het Waterlands Archief.

Aan alle ISW gemeenten werd advies gegeven ten aanzien van de dossiervorming, de vernietiging van archiefbescheiden, de digitalisering en de archivering WABO. Ook werden aanwijzingen gegeven in verband met de aanpassing Besluit Informatiebeheer, Archiefverordening en het maken van een kwaliteitssysteem. Door de toenemende digitalisering is de adviserende taak ten behoeve van de gemeenten verder toegenomen.

De archiefinspecteur maakte deel uit van het Werkverband Gemeentelijke Archiefinspecteurs en werkte nauw samen met de archiefinspecteurs van Alkmaar, Haarlem, Hoorn en Zaanstad en de provinciale archiefinspectie Noord-Holland.

In het secretarissenoverleg regio Waterland van maart en september 2011 werd besloten tot samenwerking om te komen tot een gezamenlijk e- depot voor ISW- gemeenten en WA. Het secretarissenoverleg fungeert als stuurgroep. Een intergemeentelijke projectgroep- onder coördinatie van WA- houdt zich bezig met de voorbereiding van de aansluiting van de deelnemers op het e- depot. In november 2011 stemde het ISW- bestuur in met dit project en vond de kick-off plaats met een bijeenkomst over duurzaam digitaal informatiebeheer, in samenwerking met Gemeentearchief Zaanstad en de provinciale archiefinspectie Noord- Holland. Er was veel belangstelling voor dit meer dan actuele onderwerp.

Acquisitie

In 2011 werden de archieven van de notarissen in de regio Waterland en Wormerland over de periode 1926-1935 overgedragen aan het Waterlands Archief.

Ook werden belangrijke archieven uit de particuliere sfeer verworven t.w. van de rechtsvoorgangers van de Purmerendse Scholengroep, de Vereniging Beemsters Welvaart, het NIVON Purmerend, de Zangvereniging Torenerf Wormer, de Brandstoffenhandel J. Mol, het Begravenisfonds, Timmermansfonds en de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen Departement Monnickendam. Verder kwamen er aanvullingen op de archieven van het Sint Liduinaziekenhuis te Purmerend en het archief van de hervormde gemeente Monnickendam.

Beheer en ontsluiting

Het Waterlands Archief beheert 4.3 strekkende kilometer (km') aan archieven en documentatie. Voor zover de archieven betreft werd ruim 2200 m' ingenomen door archieven van gemeenten en ISW; bijna 700 m' door archieven van waterschappen en ruim 515 m' door archieven van kerken en andere particuliere organisaties. Daarnaast beschikt het Waterlands Archief over een bibliotheek met meer dan 5000 publicaties, tijdschriften en kranten en over een collectie kaarten, prenten en foto's (715 m'). Gewerkt werd aan de inventarisatie van de archieven van de gemeente Edam- Volendam (1970-1990), de voormalige gemeenten Middellie, Warder, Kwadijk (1811-1970), de voormalige gemeenten Wormer en Wijdewormer (1930-1980), de gemeente Purmerend (1813-1929), het dorpsbestuur van Broek in Waterland (1387-1812) en de polder de Zeevang (1930-1980).

De in het kader van het Metamorfoze project (KB) te conserveren en digitaliseren stukken van de polders Beemster, Purmer en Wijde Wormer werden gerestaureerd en voor scanning overgebracht naar de firma Pictura.

De digitale toegankelijkheid van archieven en bronnen werd sterk verbeterd door het toevoegen van digitaal doorzoekbare archieftoegangen op de website en www.archieven.nl. Eind 2011 was ongeveer 75% van de toegangen online raadpleegbaar. Voortgegaan werd met de digitale ontsluiting van de notariële archieven in de regio Waterland. Hiertoe werd de speciale applicatie (Memorix Genealogie

van Pictura) verder ontwikkeld. De invoer van de gegevens uit de notariële akten was grotendeels in handen van vrijwilligers. Daarnaast werden de Doop-, Trouw- en Begraafregisters van de kerken (DTB) van voor 1811 gedigitaliseerd. Deze dienen als retroacta van de in 1811 ingestelde Burgerlijke Stand. Hiermee werd een belangrijke stap gezet in het digitaal beschikbaar stellen van veelgevraagde bronnen.

Met ingang van 1 januari 2011 werd –na een pilot van twee maanden- de module digitaal depotbeheer en bezoekersregistratie van Mais Flexis ingevoerd. Doel hiervan is de bezoekersregistratie en de uitleenprocedure te verbeteren. Ook biedt dit op termijn de mogelijkheid voor het publiek om digitaal (vanuit huis) aan te vragen. De implementatie van het systeem gaf de nodige problemen, die echter in de loop van 2011 grotendeels werden opgelost.

Beelddocumentatie

Eind 2011 waren in totaal 40.000 afbeeldingen via de Beeldbank digitaal raadpleegbaar. Gewerkt werd aan de verbetering van de zoekfunctionaliteit van de Beeldbank. Ten behoeve van de ordening en beschrijving van beeldmateriaal werd intensief samengewerkt met een aantal historische verenigingen in de regio. Door vrijwilligers werd hard gewerkt aan de ordening van kaarten, de beschrijving van foto's, en het opnieuw ordenen van het depot van de topografisch- historische atlas.

Bezoekers en verenigingen werden geadviseerd over het gebruik van illustraties ten behoeve van publicaties en bij de inrichting van tentoonstellingen.

Bibliotheek

Dit jaar werden voor de bibliotheek verschillende publicaties aangekocht, zowel op het terrein van de geschiedenis van Waterland als op het gebied van de archivalieken. Dit laatste in het kader van de deskundigheidsbevordering van de eigen medewerkers. De catalogus van de bibliotheek werd ook via de website (en via archieven.nl) online raadpleegbaar gemaakt, waarbij het tevens mogelijk werd om in één zoekactie zowel de archieven als de bibliotheek op een bepaald onderwerp te doorzoeken.

Studiezaal en website

Behalve met genealogie en huizenonderzoek hielden bezoekers zich in toenemende mate bezig met onderzoek naar de lokale en regionale geschiedenis van Waterland.

Het totaal aantal bezoeken aan de studiezaal bedroeg in 2011: 2541 (in 2010: 1911). Die werden afgelegd door 768 afzonderlijke bezoekers (in 2010: 734). Van deze bezoekers kwam 46 % uit de regio en 54% van buiten de regio.

Opvallend is dat het aantal bezoeken in 2011 voor het eerst weer een stijgende lijn vertoont t.o.v. het jaar daarvoor. Ook valt op dat het aantal bezoekers van buiten de regio is toegenomen. Of dit een blijvende ontwikkeling is, zal nog moeten blijken.

Daarnaast is er een verdere toename van het aantal virtuele bezoeken. In 2011 werd de website van het Waterlands Archief 69.228 keer bezocht (tegenover 57.293 in 2010, 33.690 digitale bezoeken in 2009 en 17.240 in 2008). Daarnaast werden via archieven.nl nog eens zo'n 70.000 virtuele bezoeken geteld. In totaal dus bijna 140.000 virtuele bezoeken. Dit heeft ongetwijfeld te maken met het feit dat behalve toegangen ook steeds meer bronnen digitaal kunnen worden geraadpleegd.

Naast de vele telefonische verzoeken werden 701 verzoeken (schriftelijk en per e-mail) om informatie en diensten afgehandeld (dat is ruim 100 meer dan in 2010 en 200 meer dan in 2009).

Evenals in 2009 werd in 2011 meegedaan aan de landelijke Kwaliteitsmonitor Dienstverlening. Het oordeel over de totale dienstverlening van het WA was goed (7.9), evenals de waardering voor de vakkundigheid, vriendelijkheid en beschikbaarheid van het personeel (8). Ook het oordeel over de website als geheel was gunstig (7.8). Verbeterpunten werden geconstateerd m.b.t. de duidelijkheid over wat er op de website doorzocht kan worden, het zoekgemak, de interactiviteit en de hoeveelheid gedigitaliseerde informatie die op de website beschikbaar is.

Educatie en presentatie

Naast de studiezaalbezoekers werden in 2011 in totaal ongeveer 2000 bezoekers geteld in het kader van educatie en presentatie. Dit betrof zo'n 1600 scholieren en docenten van het basis- en voortgezet onderwijs en 400 geïnteresseerde burgers. Hierbij werd nauw samengewerkt met de Bibliotheek Waterland. Het historisch informatiepunt Waterland Toen en Nu (WTN) in de overgangsruijme naar

de bibliotheek stond bij veel van deze activiteiten centraal. Zo werden drie belangrijke publieksevenementen georganiseerd rond het 200-jarig bestaan van de Burgerlijke Stand: de Dag van de Familiageschiedenis, de Dag van het Huwelijk en de funeraire excursie naar de kerk van Oosthuizen. Daarnaast werd zowel in het Stadskantoor van Purmerend als in het Purmerends Museum een vitrine rond dit thema ingericht. In samenwerking met de Nederlandse Genealogische Vereniging (afdeling Zaanstreek/ Waterland) werd iedere maand een voorouderspreekuur georganiseerd. In het Jaarboek van het Historisch Genootschap Wormer werd het artikel *200 jaar burgerlijke stand in het Waterlands Archief* gepubliceerd.

Verder werd de cursus Paleografie voor beginners afgerond, werd een workshop Huizenonderzoek gegeven en werden presentaties gehouden voor verschillende organisaties (Purmerendse veteranen, stadsgidsen van Monnickendam, Historisch Genootschap Warder). Voor de Vereniging Historisch Purmerend werd een lezing verzorgd met de titel *Het dreigende water*. Op uitnodiging werd meegedacht over de herinrichting van het Museum De Speeltoren in Monnickendam en inhoudelijke bijdragen werden geleverd aan het digitale museum *Oneindig Noord- Holland*. Meegewerkt werd verder aan de redactie van het *Gedenkboek 400 jaar Beemster, de Nieuwe Kroniek van de Beemster* en aan *Een nieuwe geschiedenis van de Zaanstreek*. Beide publicaties verschijnen in de loop van 2012.

Samenwerking

De samenwerking met de Bibliotheek Waterland concentreerde zich vooral rond het historisch informatiepunt Waterland Toen en Nu (WTN) en werd verder geïntensiveerd waar het ging om educatieve projecten voor scholen. Samengewerkt werd verder met het door de provincie Noord-Holland geïnitieerde en gesubsidieerde digitaal platform *Oneindig Noord-Holland* en met de Erfgoedkoepel Noord-Holland.

Daarnaast vond samenwerking plaats met historische verenigingen, musea zoals het Purmerends Museum, het Comité Open Monumentendag (gemeente Purmerend), de Archeologische Werkgroep Purmerend en werd geparticipeerd in de werkgroep Cultuurhistorie en Toerisme van de gemeente Purmerend. Als bestuurslid van de Kring van Noord-Hollandse archivarissen werkte de archivaris nauw samen met de andere Noord- Hollandse archiefdiensten.

Samenvatting en conclusies

In 2011 is hard gewerkt aan de verdere uitvoering van het Beleidsplan 2009-2011. Een groot aantal van de hierin geformuleerde doelstellingen kon worden gerealiseerd. Dit kwam ten goede aan de verdere professionalisering van de organisatie en aan de kwaliteit zowel van het archiefbeheer als van de dienstverlening en het publieksbereik.